

การเคาะปอดเพื่อระบายเสมหะในเด็กเล็ก

นำเสนอเมื่อ : 10 ม.ค. 2555

จัดทำโดย

โครงการส่งเสริมฟื้นฟูสมรรถภาพปอดเด็ก
คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี
โทรศัพท์ 02-201-1727
เนื้อเรื่อง : คุณฉัตรिता ชัยศุภมงคลลาภ
อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.พญ.อรุณวรรณ พุทธิพันธ์
ภาพประกอบ ; คุณสุรพล แสงโสภิต
ออกแบบรูปเล่ม : คุณเมตตา ชำอินทร์

ประกอบด้วย

1. การจัดทำเด็ก (postural drainage)
2. การเคาะปอด (percussion)
3. การสั่นสะเทือน (vibration)
4. การไออย่างมีประสิทธิภาพ (effective cough)
5. การดูดเสมหะ (เฉพาะเด็กเล็กหรือเด็กที่ไม่สามารถไอวันเสมหะได้เอง)

หลักการทั่วไป

1. การจัดทำ เพื่ออาศัยแรงโน้มถ่วงของโลก ทำให้เสมหะไหลออกจากหลอดลมเล็กส่วนปลายเข้าสู่หลอดลมใหญ่ตรงกลาง เมื่อเด็กไอเสมหะจะถูกขับออกมาได้มากขึ้น
2. การเคาะ ไซของมือ (ตั้งรูป) ไม่ควรใช้ฝ่ามือ ควรทำมือให้เป็นลักษณะค้อม นิ้วชิดกัน ที่เรียกว่า cupped hand เคาะบริเวณทรวงอกส่วนที่ต้องการระบายเสมหะ
3. ใช้ผารอบบนส่วนที่จะเคาะ
4. การเคาะแต่ละท่าควรใช้เวลาโดยเฉลี่ยประมาณ 1-3 นาที หรือนานกว่านั้นถ้ายังมีเสียงเสมหะมากอยู่
5. ขณะเคาะหากเด็กไอ ควรใช้ การสั่นสะเทือนช่วย โดยใช้มือวางราบ พร้อมทึ่งเกร็งกล้ามเนื้อบริเวณต้นแขนและหัวไหล่ทำให้มือสั่น ในระหว่างที่กำลังไอหรือช่วงที่เด็กหายใจออก
6. ฝึกการไอ ให้มีประสิทธิภาพ (ทำใจเฉพาะเด็กที่ รู้เรื่อง สามารถเข้าใจและทำตามคำอธิบายได้) ฝึกได้โดยให้เด็กหายใจเข้าเต็มทีซู่ ๆ กลั้นไว้สักครู่ และไอออกมาโดยเร็วและแรง
7. ควรทำการระบายเสมหะ ก่อนมื้อนมหรืออาหาร หรือขณะทองวาง หรืออย่างน้อย 2 ชั่วโมง หลังอาหาร เพื่อป้องกันการสำลักและอาเจียน

การจัดท่าเคาะปอด

- ท่าที่ 1 ปอดกลีบซ้ายบนส่วนหยอด
จัดให้เด็กอยู่ในท่านั่งเอนตัวมาข้างหลังประมาณ 30° เคาะบริเวณด้านบนเหนือทรวงอกด้านซ้าย ระหว่างกระดูกไหปลาร้าและกระดูกสะบัก
- ท่าที่ 2 ปอดกลีบซ้ายบนด้านหลัง
จัดท่าให้เด็กนั่งคร่อมตัวมาทางด้านหน้าเล็กน้อย (30°) บนแขนของผู้ให้การบำบัด เคาะบริเวณด้านหลังตอนบนเหนือกระดูกสะบัก ระหว่างกระดูกต้นคอและหัวไหล่
- ท่าที่ 3 ปอดกลีบซ้ายบนด้านหน้า
จัดท่านอนหงายราบ เคาะบริเวณเหนือราวนมต่ำจากกระดูกไหปลาร้าเล็กน้อย
- ท่าที่ 4 ปอดกลีบซ้ายส่วนกลาง
จัดท่าให้ศีรษะต่ำลงประมาณ 15° และตะแคงด้านซ้ายขึ้นมาประมาณ ? จากแนวราบ และเคาะบริเวณราวนมด้านซ้าย
- ท่าที่ 5 ปอดกลีบซ้ายล่างส่วนชายปอดด้านหน้า
จัดให้เด็กนอนตะแคงกึ่งคว่ำหน้า ศีรษะต่ำ 30° ประคองทรวงอกบริเวณชายโครงด้านซ้ายหงายขึ้นมา เล็กน้อยเคาะบริเวณเหนือชายโครงด้านข้างตอนหน้าต่ำจากราวนมลงมาเล็กน้อย
- ท่าที่ 6 ปอดกลีบซ้ายล่างส่วนชายปอดด้านข้าง
จัดท่าศีรษะต่ำ 30° นอนตะแคงเกือบคว่ำเคาะบริเวณด้านข้างเหนือชายโครงระดับเดียวกับท่าที่ 5 ใต้ต่อรักแร้ของเด็ก
- ท่าที่ 7 ปอดกลีบซ้ายล่างส่วนหลัง
จัดท่าศีรษะต่ำ 30° นอนคว่ำ เคาะบริเวณด้านหลังต่ำจากกระดูกสะบักลงมาในระดับเดียวกับชายโครงด้านหน้า

หมายเหตุ :

ในภาพเป็นการแสดงท่าระบายเสมหะจากปอดด้านซ้าย
สำหรับการระบายเสมหะจากปอดด้านขวาให้จัดทำแบบเดียวกันแต่สลับข้างจากซ้ายเป็นขวาถ้าทราบว่า
พยาธิสภาพอยู่ที่ปอดส่วนไหนให้เน้นเคาะที่ตำแหน่งนั้นเป็นพิเศษ

ขอบคุณที่มาจาก http://www.thapedlung.org/mustknow_mar21032007.php